

NIKOLAJ VASILJEVIČ GOGOL

1 Poznejte, z kterých autorových děl ukázky pocházejí.

A Tak vy chcete, abych vám ještě vyprávěl o dědečkovi? Inu – proč bych vás nepobavil starodávnou povídkou? Ach, ty staré časy.

Přeložili Ervína Mojsejkenová a Prokop Voskovec

B „Hm! To je ale divné jméno. A vzal vám velkou částku ten pan Nosov?“ „Nos, totiž vy mi nerozumíte. Nos, můj vlastní nos se mi někam ztratil. To si sám čert ze mě ztopil blázný.“ „Ale jak se tak mohl ztratit? Mně to nějak nejde do hlavy.“ „To vám ani já nepovím jak; jenže teď si jezdí po městě a dělá ze sebe státního radu. A proto vás prosím, abyste ohlásili, ať ten, kdo ho chytí, mi ho bez prodlení předvede.“

Přeložila Anna Nováková

C **CHLESTAKOV:** Poslyšte, taková hloupá náhoda: měl jsem cestou mimořádná vydání. Vy byste mi půjčil tři stovky?
INSPEKTOR: (se šacuje – pro sebe) Abych je tak neměl u sebe. Mám. Sláva. (Podává mu bankovky, ruka se mu klepe).

Přeložil Zdeněk Mahler

D „Máte snad nějaké pochybnosti?“ „Ó, promiňte, ani trochu! Nemluvím o tom, že bych měl nějaký, to jest kritický předpoklad proti vám. Ale dovolte mi poznamenat, nebude-li tento obchod odporovat občanským zákonům a dalším záměrům Ruska?“ Tu Manilov malinko pohnul hlavou a podíval se velmi významně Čičikovovi do tváře, projeviv ve všech rysech svého obličeje i v sevřených rtech takový hluboký výraz, jaký asi nebyl nikdy viděn v lidské líci, leda snad u nějakého příliš rozumného ministra, a to jen ve chvíli nejspletitější práce.

Přeložila Naděžda Slabihoudová

2 Ke které známé autorově hře se vztahuje tento obrázek? Hra vypráví o návštěvě petrohradského úředníka v malém městečku.

VEČERY NA SAMOTĚ U DIKAŇKY (1832)

Petrovi zasvítily oči... rozum se mu zakalil... Jako šílený popadl nůž a nevinná krev mu vystříkla do obličeje... Ze všech stran zaječel ďábelský chechtot. Kolem Petra skákala celá hejna ohyzdných příšer. Čarodějnice zařala pazoury do bezhlavé mrtvolky a jako vlčice z ní chlemtala krev... Hlava mu šla kolem. Sebral síly a dal se na útěk. Všechno před ním tonulo v rudém světle. Zdálo se mu, že stromy, celé zkrvavené, hoří a sténají. Rozžhavená obloha se chvěla... Ohnivě mžitky se mu klikatily před očima. Docela vysílen padl do své chýšky a jako snop se svalil na zem.

Přeložili Ervína Mojsejkenová a Prokop Voskovec

3 Otázky a úkoly pro rozbor textu:

a Z následujících možností vyberte, o který žánr se jedná.

- fantastické příběhy společenská satira
 románová kronika historický epos

b Čím autor umocňuje pocity hrůzy?

c Která scéna se v ukázce odehrává?

4 Gogol připojil ke knižnímu vydání Revizora motto: „Nevrč, brachu, na zrcadlo, když máš křivou hubu.“ Co tím myslí?

5 Zatrhněte tvrzení o autorově tvorbě, která nejsou správně:

- Gogol byl ovlivněn symbolismem.
 V některých svých dílech vycházel z ukrajinského folklóru.
 Spolupracoval s Puškinem při psaní některých textů.
 Gogol se proslavil svou prózou a poezií.
 Při psaní Mrtvých duší se inspiroval Dantem a jeho Sonety Lauře.
 V některých jeho dílech vedle sebe stojí děsivé a komické motivy.
 Jeho díla jsou často groteskní, nikdy však satirická.

6 Ke kterému dílu se váží tyto trojice?

- dluh – pošta – lichotka
posluchači – čarodějnice – dítě

7 Doplňte do tabulky, které z následujících rysů autorovy tvorby souvisí s romantismem a které s realismem:

zobrazení běžných záporných vlastností, inspirace folklórem, motivy šílenství, volba typických postav, zobrazení korupce, rozpor snu a skutečnosti, morbidní scény

ROMANTISMUS	REALISMUS

ŽENITBA (1842)

TEKLA: Tak mluv, drahoušku. Řekni něco.

NENAŽRANÝ: No, odpovězte, milostivá slečno!

KOČKAREV: Jaké je vaše mínění, slečno Agáto?

TEKLA (tiše): Tak aspoň řekni „děkuju“ nebo „bude mi potěšením“. To se nesluší, jen tak dřepět.

AGÁTA (tiše): Já se stydím. Já odejdu, opravdu. Tetičko, poseďte tady za mě.

TEKLA (tiše): Nedělej vostudu, drahoušku, nechoď nikam! Víš, co by si pomysleli? Radši to nechtěj vědět!

AGÁTA (tiše): Ne, opravdu, já odejdu. Já jdu pryč! (Odběhne.) (...)

KOČKAREV: Něco se stalo?

TEKLA: Co by se mělo stát? Vůbec nic, čestné slovo.

KOČKAREV: Tak proč utekla?

TEKLA: Protože se stydí, no, tak šla pryč. Přivedli jste ji do takových rozpaků, že nevydržela sedět.

Prosí za prominutí, a že máte přijít k večeru znova na šálek čaje. (Odejde.)

NENAŽRANÝ (pro sebe): No jo, to známe – na šálek čaje: Tohle mi na té ženitbě leze krkem, ty průtahy:

dneska to nejde, radče přijít zítra, pak ještě pozítří na skleničku a popozítří si to ještě musím rozmyslet...

A přitom je to všechno jednoduchý jako facka.

Přeložil Leoš Suchařípa

8 Otázky a úkoly pro rozbor textu:

a Jakou roli má ve hře Tekla?

b Co se v ukázce odehrává?

c Charakterizujte postavu Nenažraného.

10 Opravte slovní spojení týkající se Gogolovy tvorby.

novela Umírající duše

komické drama Revizor

inspirace lidskou tvorbou

pomezí romantismu a symbolismu

groteskní ladění Moskevských pohádek

odkazy k pitoresknímu románu

9 Zamyslete se nad tím, v čem je myšlenka románu Mrtvé duše stále aktuální? Setkáváme se i dnes s něčím podobným?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11 V Městském divadle v Brně provedli do divadelní podoby román o vypočítavém podvodníkovi Čičikovovi. Jak se hra jmenuje?

.....

REVIZOR (1836)

POŠTMISTR: Pánové, pánové, to budete koukat! Úředník, kterého jsme pokládali za revizora, nebyl žádný revizor!

VŠICHNI: Nebyl revizor?

POŠTMISTR: Vůbec žádný revizor – dozvěděl jsem se to z tohoto psaní.

POLICEJNÍ DIREKTOR: Co vy to, co vy to? Z jakého psaní?

POŠTMISTR: Z jeho vlastního psaní. Přinesou mi na poštu psaní. Kouknu na adresu – vidím: Do poštovské ulice. Já vám div neomdlel. To asi – povídám si, to asi objevil na poště nepořádek a píše o tom zprávu vládě. Vezmu je a rozpečetím.

POLICEJNÍ DIREKTOR: Jak jste se opovážil?

POŠTMISTR: Já sám nevím: nadpřirozená síla mě ponoukla. Už jsem zavolal kurýra, aby psaní poslal štafetou; ale zmocnila se mě taková zvědavost, jakou jsem v životě ještě nepoznal. Nesmím, nesmím, cítím, že nesmím. Ale přesto mě to láká, strašně láká! V jednom uchu jako bych slyšel: „Ty, neotvírej, přijdeš o kejhák!“ A do druhého ucha jako by mi někdo šeptal: „Otevři, otevři, otevři!“ – Jak jsem zlomil pečeť – místo krve v žilách oheň, a rozpečetím: v žilách mráz, na mou duši, mráz. Ruce se třesou a před očima se mi dělají rudá kola.

POLICEJNÍ DIREKTOR: Jak jste se opovážil otevřít dopis tak vysoce postavené osobnosti?

POŠTMISTR: V tom je právě ten vtíp: Není ani osobnost, ani vysoce postavená.

POLICEJNÍ DIREKTOR: A čím tedy je, podle vašeho názoru?

POŠTMISTR: Ani ryba, ani rak, čert ví, co je!

Přeložil Zdeněk Mahler

12 Otázky a úkoly pro rozbor textu:

a Co se v ukázce prozradilo?

b Kdo tajemství prozradil a jak?

c Najděte v textu metaforu a rčení (přirovnání).